

Rekonstrukce závěrečné řeči před odvolacím soudem [1972]

Vážená paní předsedkyně, vážený senáte!

Nemusím se mnoho zdržovat s vypočítáváním toho, co jsem skutečně udělal. Už o tom velmi dostatečně pohovořil můj obhájce. Mohu jen shrnout, že všechno, co jsem udělal, spočívá za prvé v tom, že jsem slíbil pomoci rozšířit text, o němž jsem předpokládal, že se týká pouze informací těch občanů, kteří buď vůbec nechtějí jít k volbám anebo chtějí ve volbách škrtnat. Sám soud první instance uznal, že v této věci by nebylo nic trestného. Druhá věc je, že jsem své ženě připravil několik obálek a známek, třetí, že jsem ze svého pracoviště zavolal dr. Jirásku a pozval ho k nám domů, aniž jsem mu přitom řekl, z jakého důvodu. To je tedy vše, co jsem udělal, a za to jsem byl odměněn devíti měsíci.

Byl jsem však odsouzen, jako bych text tzv. letáku dopodrobna znal (a jako bych se s ním obsahově naprosto ztotožnil). V průběhu jednání soudu první instance se meritorně o obsahu letáku vůbec nemluvilo a teprve v rozsudku je poznámka, která se tohoto obsahu týká. Neviděl jsem v tom pro sebe závadu, dokud jsem nebyl odsouzen, jako bych text býval znal. Protože však jsem byl odsouzen a protože soud první instance neuvěřil mému tvrzení, shodnému ve všech protokolech a výsleších i v průběhu soudu, že jsem text nečetl, považuji za nutné se obsahem letáku zabývat alespoň nyní, a to tím spíše, že ani v dosavadním průběhu odvolacího řízení (resp. projednávání našich odvolání) se meritorně o obsahu letáku opět nemluvilo. Okolnost, že se o obsahu letáku v obou přelíčeních nemluvilo, považuji za jedné z podstatných závad dosavadního projednávání celé věci.

V rozsudku se uvádějí pouze dva body obsahu letáku, které slouží za základ našeho odsouzení, oba z preambule. Jedním z nich jsou loňské listopadové volby, druhým je srpnová vojenská intervence z r. 1968, označovaná jako okupace. To jsou tedy tu dva závadné body, pro něž jsme odsouzeni. Pokud jde o podpisy, které jsou na konci letáku, soud první instance se o nich v rozsudku zmiňuje, ale neuvádí je př výslovně jako základ svého rozsudku o vině. Ostatně i v souhrnné vyšetřovací zprávě se praví, že přesto, že byla zatčena řada občanů v souvislosti s letáky, neprokázalo se, že by podobné organizace skutečně existovaly. Proto se tímto bodem nyní nemusím zabývat. Naproti tomu se musím vrátit k oněm dvěma inkriminovaným místům v letáku, kde se mluví kriticky o volbách a tzv. okupaci. Rozsudek vychází z předpokladu, že zákonem, podle něhož jsme souzeni, je chráněno nejenom socialistické společenské a státní zřízení země a trvalé spojenecké vztahy, vcelku, nýbrž také takové jednotlivé politické skutečnosti a akty, jako jsou volby nebo vojenská intervence. To je tedy druhá hrubá závada řízení první instance, spočívající v záměně tak trvalé a základní skutečnosti, již je společenské a státní zřízení na jedné straně, a jednotlivých politických aktů a skutečností dočasného, přechodného rázu, jako jsou volby nebo vojenská intervence, na straně druhé. Tato záměna je ovšem mylná a představuje nesprávnost nejen z hlediska právního, ale také logického, a zejména i mravního. Již ve své závěrečné řeči na soudu první instance jsem se dovolal výroku Karla Marxe v této věci. Dovolte, abych jej ocitoval i nyní. Marx říká, že „mravní stát předpokládá u svých příslušníků státní smýšlení, i kdyby byli proti státnímu orgánu, proti vládě“. Není to zajisté právní argument, ale výrok má nepochybně velkou váhu v posouzení soudu, který chce ve svém právním myšlení vycházet z marxismu. Tedy obsahem zmíněného citátu je konstatování základního a zásadního rozdílu mezi vztahem občana ke státu a mezi jeho vztahem k

jednotlivému státnímu orgánu, i kdyby to byla třeba i vláda. Ale v našem případě vůbec nejde o nějaký trvalý státní orgán, nýbrž o jednotlivou, přechodnou, dočasnou politickou událost, o jednotlivý politický akt, ať už vnitrostátní nebo mezinárodní povahy. Jsem proto přesvědčen, že zákon, podle něhož jsme souzeni, se vůbec nevztahuje na podobné dočasné, přechodné politické skutečnosti. Chtěl bych přitom také poukázat na rozsudek, v němž se mluví o tom, že za nepřátelství je třeba považovat i aktivní a soustavně projevovaný záporný vztah k některému dílčímu dří základnímu mysu socialistického společenského a státního zřízení republiky. Trvám tedy na tom, že ani jednotlivé volby, ani mezinárodní akt vojenské intervence není součástí ani dílčím základním rysem socialistického společenského a státního zřízení republiky.

Záměna těchto dvou skutečností, těchto dvou celou svou povahou odlišných rovin politické skutečnosti, je zcela pochybná a nemístná. Proč na této záměně, z mnoha hledisek chybné a nezdůvodnitelné, musel být založen rozsudek první instance? Vyplývá to z toho, že ve věci je obžaloba velmi slabá a že soud k použití příslušného zákona potřeboval nutně vykonstruovat nepřátelství k socialistickému společenskému a státnímu zřízení, protože alespoň podle dosavadního znění zákona to je nezbytná náležitost podsouvaného nám trestného činu. Proto je teze o našem nepřátelství tolikrát opakována, a proto také není nikdy zdůvodňována. Soud první instance sice poukazuje na dvě usnesení Nejvyššího soudu (str. 9), v nichž je vysloven názor, že nepřátelský poměr je možno dovést přímo z trestné činnosti obžalovaných. Ale to je jenom obecný poukaz, zatímci aplikace provedena nebyla. Byl bych rád, kdyby také tuto věc Nejvyšší soud zvážil. Chtěl bych vidětní, jak je dovození mého nepřátelství provedeno konkrétně z těch mých činů, které jsem zmínil na počátku, tj. z toho, že jsem slíbil rozšířit text, který jsem ještě neznal, že jsem připravil obálky a známky, nebo že jsem telefonicky pozval dr. Jiráka k nám do bytu. Jsem si jist, že z těchto skutečných činů žádné mé nepřátelství být dovozeno prostě nemůže, pokud není předem předpokládáno. Ale předpokládat to, co má být dovozeno, je proti veškeré právní a dokonce i obecné logice, a Nejvyšší soud něco takového jistě nemohl mít na mysli.

Oč je tedy žaloba i rozsudek ve věci slabší, o té je intenzivnější v opakování zmíněného nedoloženého a neprokázaného tvrzení o mém (našem) nepřátelství k socialistickému zřízení. Proto sama povaha udajného porušení zákona z naší strany se stává velmi problematickou. Nejde tu o stíhání nezákonného a protizákonného jednání, jak bylo opětovně zdůrazňováno v komenářích našo tisku, rozhlasu i televize i v komentářích našich politických představitelů, nýbrž o politické procesy. V takovém případě však nezbyvá, než požádat Nejvyšší soud, aby přezkoumal také politické důsledky takto vedených procesů. Jsem přesvědčen, že je v zájmu samotného socialismu, aby se podobných metod nepoužívalo.

Akt sepsání a rozšíření letáku je po mém soudu v plné shodě a v rámci svobodné předvolební agitace, s níž počítá a o které mluví volební zákon. Jestliže přesto je proti nám vzneseno obvinění a jestliže jsme souzeni a odsouzeni, pak je zřejmé, že jde o politický proces. tj. že fakticky nejde o porušení zákonů, že je potřeba teprve konstruovat toto porušení, že je třeba i předstírat - a to je pak vidět i na takových důsledcích, jako že průběh projednávání nemůže snést kritický pohled veřejnosti, tedy důsledkem je utajování, omezování veřejnosti projednávání, narušování této veřejnosti, a eventuálně falšování informací o tomto procesu i o procesech ostatních vůbec. V této souvislosti bych chtěl zdůraznit, že žádám, aby zejména byla

protokolována má stížnost proti tomu, že jak na soudě první instance, tak dnes na zasedání Nejvyššího soudu, byla flagrantním způsobem narušena veřejnost projednávání.

Nakonec bych chtěl jenom poznamenat, že nejenom že nechovám nepřátelství k socialismu a k socialistickému společenskému a státnímu zřízení, ale jsem socialista, považuji se za socialistů, i když se tím nikterak nehodlám vzdávat ani napříště svého kritického pohledu na okamžité výkyvy politiky současného politického vedení, a chtěl bych to dokumentovat. Už na soudu první instance jsem nabízel doklady ze své publikační činnosti o tom, jak jsem veřejným způsobem prohlašoval svůj vztah k socialismu. Dnes bych rád citoval alespoň jedno místo, po mém soudu právě proto významné, že je z polemického článku, napsaného v roce 1965 proti tehdejšímu tajemníkovi ÚV KSČ Mlynářovi – článek tehdy nevyšel, protože byl pozastaven cenzurou, vyšel však na podzim 1968 a tedy dokumentuje mé názory jak z roku 1965, tak z roku 1968 po intervenci, a tím, že jej cituji dnes, také moje názory dnešní. – Než jsem mohl začít citovat, byl jsem předsedkyní přerušena, které mne upozornila, že se mám držet věci. Opáčil jsem otázkou: Máte snad, paní předsedkyně, dojem, že je od věci, jestliže chci dokumentovat svůj vztah k socialismu, když jsem obžalován a odsouzen za trestný čin, jakož součástí je můj údajný nepřátelský vztah k socialismu? Předsedkyně odpověděla, že mne jenom upozorňuje, abych stručně řekl, co vlastně chci od Nejvyššího soudu. Odpověděl jsem, že chci, aby soud posoudil můj vztah k socialismu, a že právě proto jsem chtěl dokumentovat tento svůj vztah uvedeným citátem. Ale samozřejmě, že to není nezbytné, jestliže má za to, že to sem nepatří, tedy se toho mohu vzdát, a ostatně už nemám, co bych dál říkal. Skončil jsem a šel jsem si sednout.

Podle magnetofonového záznamu druhé úplné (celkem třetí) dodatečné rekonstrukce (24-A1 - 0-47) [pozn. aut.]